

โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรมแห่งการอนุรักษ์
ภายใต้ชุดโครงการ “ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม และสังคม เพื่อความสัมพันธ์ไทย-อินเดีย”
สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เส้นทางและจุดสนใจ (ฉบับเต็ม)

บ้านอีมาดอีทราย

ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

มาเที่ยวแก่นมะกรูดกัน

เส้นทางและจุดสนใจ (ฉบับเต็ม)

บ้านอีมาดอีทราย

ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานวัฒนธรรมแห่งการอนุรักษ์
ภายใต้ชุดโครงการ “ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม และสังคม เพื่อความสัมพันธ์ไทย-อินเดีย”

ผู้เรียบเรียงและ ถ่ายภาพ	นฤมล อรุโณทัย อุษา โคตรศรีเพชร พลาเดช ณ ป้อมเพชร เจสัน แชนก์เลียร์ และสกุรัตน์ ยี่สกุล หน่วยปฏิบัติการวิจัยชนพื้นเมืองและทางเลือกการพัฒนา สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้นำเส้นทาง	โก่ง กริ่งไกร สุนิสา กระแหญ่ บุญเตือน ราชสีห์
ข้อมูลและภาพ	วินัย กริ่งไกร และชุมชนกะเหรี่ยงแก่นมะกรูด
ผู้สนับสนุน	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
พิมพ์ครั้งที่ 1	ธันวาคม 2564 จำนวน 80 เล่ม
พิมพ์ที่	บริษัท จรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด เขตบางแค กรุงเทพฯ

คำนำ

ที่ผ่านมา ชื่อของแก่นมะกรูดเริ่มปรากฏเป็นจุดแวะจุดหนึ่งในเส้นทางท่องเที่ยวภายในอำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี โดยนักท่องเที่ยวนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงฤดูหนาว คือในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม ส่วนในช่วงเดือนอื่นๆ ของปีไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวแก่นมะกรูดมากนัก ทั้งนี้ แก่นมะกรูดได้ชื่อว่าเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 4 ชั่วโมง ก็สามารถสัมผัสสอากาศที่เย็นสบายคล้ายกับทางภาคเหนือของประเทศไทย จนได้รับการขนานนามว่า “หนาวสุดกลางสยาม” ในขณะเดียวกันแก่นมะกรูดก็ยังเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและที่ทำมาหากินของชาวกะเหรี่ยงมาอย่างยาวนาน

การเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำคู่มือเส้นทางและจุดสนใจ บ้านอีมาดอีทราย ตำบลแก่นมะกรูด อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ได้พยายามค้นหาจุดสนใจที่จะสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของชาวกะเหรี่ยง โดยเฉพาะความคิดความเชื่อเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ซึ่งจะทำให้ผู้มาเยือนได้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมและประวัติความเป็นมาที่ยาวนานของชุมชน รวมทั้งทำให้องค์กรหรือหน่วยงานได้พัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญของวัฒนธรรมและชุมชนพื้นเมืองที่อยู่อาศัยและดำรงชีพอยู่ในบริเวณนี้ ซึ่งส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวในเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ และทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างรับผิดชอบ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบ

คู่มือฉบับนี้ เป็นผลงานที่เกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนกะเหรี่ยงแก่นมะกรูด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณวินัย กริ่งไกร ญาติพี่น้องเพื่อนฝูงชาวกะเหรี่ยง และคณะวิจัยจากสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะวิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่สนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัย และขอบคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ หัวหน้าชุดโครงการ “ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม

และสังคม เพื่อความสัมพันธ์ไทย-อินเดีย” ผู้ที่แนะนำให้คณะวิจัยรู้จักชุมชนอำเภอบ้านไร่ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง และงานชิ้นนี้คงจะสำเร็จลงไปไม่ได้หากไม่ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชนเจ้าของวัฒนธรรม สถานศึกษาในพื้นที่ หน่วยงานและองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชนที่ร่วมให้ข้อมูล ข้อคิดเห็น รวมถึงคำแนะนำอันเป็นประโยชน์กับโครงการตลอดช่วงการศึกษาวิจัย ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง แม้ว่าคณะวิจัยจะไม่ได้เอ่ยนามท่าน ณ ที่นี้

คณะวิจัยหวังว่าผลงานในชุดนี้ จะเป็นสิ่งจุดประกายให้เกิดพลังในการฟื้นฟูวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชาวกะเหรี่ยงแก่งมะกรูดเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นการปรับตัวผสมผสานเลือกเฟ้นของใหม่ที่เหมาะที่ควร กับการยึดมั่นในอุดมการณ์และวิถีที่ยั่งยืนที่สืบทอดมาแต่อดีต

สารบัญ

หน้า

คำนำ	1
การท่องเที่ยวแก่นมะกรูด	5
ข้อมูลชุมชนอีมาดอีทราย	14
เส้นทางและจุดสนใจชุมชนอีมาดอีทราย	22
เส้นทางเดินในหมู่บ้าน	23
จุดที่ 1 บ้านลุงกะบุ ปราชญ์ชาวกะเหรี่ยง	25
จุดที่ 2 บ้านป่ามะตองเจง ผ้าทอกะเหรี่ยงดั้งเดิม	27
จุดที่ 3 บ้านลุงจะเล่า นักจักสาน	29
จุดที่ 4 บ้านเกษตรอินทรีย์วิถีพอเพียง บุญเดือน-ลม ราชสีห์	31
จุดที่ 5 บ้านป่าไถ่-ลุงสหัส กริ่งไกร ผู้รู้สมุนไพร-พืชผักพื้นถิ่น	32
เส้นทางเดินในสวนผสมบ้านบุญเดือน-ลม ราชสีห์	33
จุดที่ 1 บ่อน้ำและความพอเพียง	34
จุดที่ 2 ดงกล้วย	35
จุดที่ 3 แปลงพืชผักเมืองหนาว	36
จุดที่ 4 หญ้าแฝก	37
จุดที่ 5 ชุ่มเสาวรส	38
จุดที่ 6 อะโวคาโด	39
จุดที่ 7 คลองไส้ไก่	40
จุดที่ 8 ข้าวไร่ ใบบายาบส พริก และอื่นๆ อีกมากมาย	41
จุดที่ 9 โคนง หนอง นา โมเดล และปลูกป่าสร้างรายได้	43
จุดที่ 10 พืชสมุนไพรพื้นถิ่น	45

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

เส้นทางเดินป่าหมา	47
จุดที่ 1 พืชสมุนไพรข้างครัว	48
จุดที่ 2 ป่าพลูคู่ป่าหมา	49
จุดที่ 3 บ้านเก่าลุงโบโซ	52
จุดที่ 4 ตะคร้ำ-ตะคร้อ-คอแลน	53
จุดที่ 5 กระจวาน เครื่องเทศดอกติดดินหอมไกลไปทั่วโลก	55
จุดที่ 6 พืชเป็นยาและอาหาร	57
จุดที่ 7 ต้นไม้ 200 ปี	58
จุดที่ 8 ทอผ้ากลางป่าหมา	60
จุดที่ 9 ครัวชั่วคราวที่ป่าหมา	61
จุดที่ 10 ต้นยางยักษ์และเนินเจดีย์	62
จุดที่ 11 ลมหายใจของลำห้วยอีทราย	63
จุดที่ 12 แหล่งกำเนิดประปาหมู่บ้าน	65
บรรณานุกรม	67

